

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINICA

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
 „ „ „ pe 1/2 de an 5 cor.
 „ România și străinătate pe an 14 fr.
 „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte
 etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la
 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte
 8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea

„FOAIA DIECEZANĂ“

iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
 Administrațiunea Tipografiei și Librăriei die-
 cezane în Caransebeș. — Telefon Nr. 30.

Șaguna ca bărbat de școală

Cuvânt de deschidere

Cumcă altarele de binefacere și de lumină, precum numește Pestalozzi școalele, se aflau într'adevăr într'o stare de plâns, ne-o spune inspectorul școalelor naționale Vasici în coloanele „Telografului Român“ unde în 7 puncte înșiră toate lipsurile și scăderile școlii românești și care sunt următoarele:

1. »Necapacitatea celor mai mulți învățători«, cari abia știu scrie și citi, fiind „slab informați pedagogicește“. Și fiindcă comunile au drept să-și aleagă ele învățători, spiritul de partid și favorul protopopului au la aceste alegeri rol mai hotărâtor decât calitatea candidatului, încât adeseori să întâmplă, că învățători bine pregătiți nu-și pot câștiga pâinea de toate zilele.

2. »Dotăția rea a învățătorilor«, care variază între 40—300 fl. Unele comune, deși sărace, își dau toată silința să mărească leafa învățătorului, pe când altele, având venite frumoase, plătesc totuș pe învățători „spre rușinea lor, mai rău decât pe cel din urmă slujitor de sat, pentru că Dumnezeu judele nu e prietinel școlii și o privește ca un lucru lateral“.

3. Lipsa de cărți e un defect, care „nu să poate desvinovăți. Cum trebuie să aibă plugarul plug, secerătorul seceră, meșterul unelte potrivite.... tot așa trebuie să aibă și școlarul cărți potrivite“. Mulți cred, că „ori-ce carte s'ar afla pe grinda tată-său, trebuie să fie bună ca să învețe copilul din ea“. Învită deci pe preoți, să spună la toată ocazia, că în tipografia diecezană să tipăresc cărți cu un preț atât de potrivit, încât și cel mai sărac și le poate „agonisi, dacă va bea numai cu un fărtaș de rachiu mai puțin pe săptămână“.

4. Necercetarea școalelor din partea parohilor și protopopilor. Parohii, cu puține excepții, nu îngrijesc

nici de catihizație (pe când, dacă ar catehiza, „vă crește nu numai creștini buni, ci totodată și cinstitori de preoțime, care astăzi poate mult a scăzut în ochii poporului“), necum să viziteze școalele și să se convingă despre starea lor, precum li-s'a poruncit. Alții se țin într'atâta de rânduețile episcopoești încât merg *proforma* la școală, însă nepregătiți și fără nici un scop; dacă pun vre-o întrebare la școlari, ei i-au cartea amână și întrebă: „Cine a făcut lumea?“ „Care sunt stăpânirile cele mici?“ „Ce este gramatica românească?“ etc. Și atâta tot! Protopopii deosemena nu prea vizitează școalele, căci „le este frică de cheltueli, care nu li-să robonifică de nicăiri, apoi la vizitațiile canonice, ce le fac pe la parohii, nu ajung să vadă și de școală, căci aceasta este de multeori un lucru lateral și învățătorul cu preotul i-a spus, undă o *buba*“.

5. Necercetarea școlii prin copii buni de școală. Iarna nu pot merge la școală, căci n'au haine, sunt desculți și goli, iar vara umblă pe câmp după vite: „pentru păzirea vitelor unii părinți sunt mai îngrijați decât pentru copiii lor“.

6. Lipsa fondurilor școlare, din care să se plătească învățătorii, să se cumpere cărți pentru copiii săraci ș. a.

7. Neregulata chiverniscală a bunurilor bisericești și comunale. Averele bisericii trebuie chivernisită în frica lui Dumnezeu ca un lucru sfânt.

La urmă arată necesitatea școlii confessionale, deoarece „punctul de vedere religios-moral trebuie să fie *fătâna* pe lângă care să se întoarcă creșterea pruncilor noștri.... Dacă vrem să prospereze școala satească, atunci nu poliția, ci preotul trebuie să fie organul cel învior al ei. Școala poporală trebuie să înainteze binele bisericii, al statului și al familiei. Când *egoismul*, care se bazează numai pe cele materiale, vrea să câștige școala numai pentru scopuri de a ști, când politiciii vreau să

o facă argat al doctrinei lor, atunci școala creștinească stă vărtoasă în hotărârea sa și sprijinită pe cele vecinice, alungă dela sine cu energie cerințele cele egoistice de modă". (Vezi Dr. I. Lupaș, Contribuțiuni la istoria culturii și politice a epocii lui Șaguna publ. în Anuarul XXIV. al institutului pedagogic-teologic din Sibiu, pp 25, 26.)

Dar punctele acestea ne dau numai o icoană palidă a stărilor triste în care se găseau școlile noastre.

Învățători destoinici și harnici ne trebuie! Șaguna căuta să saneze răul acesta prin îmbunătățirea și înălțarea cursului de pedagogie pe care trebuia să-l urmeze pe lângă candidații de învățători și candidații de preoți; acești din urmă aveau să facă înainte de hirotonire pe învățătorul unde cerea lipsa. Cursul de dascălie ținea un an, iar cel de preoție 2 ani. Îmbunătățirile acestea le laudă mult un cronicar al „Telegrafului Român” din anul 1853, mai ales că îmbunătățirile s'au făcut cu toate că arhierului nu-i stau mai multe mijloace la dispoziție decât mai înainte când era numai un curs de preoție de 6 luni în care funcționa un singur profesor.

Zelosul arhipăstor însă nu se mulțamește cu crearea institutului, ci în necunoașterea lui de oboseală caută după mijloace ca la vreme cu prilej să trimeată tineri, destoinici în ale studiilor și neprihăniți în ale moravurilor, la neamuri cu mai înaltă cultură, ca să studieze, să se pregătească pentru cariera de profesor.* Aicea vedem cumcă Șaguna să asemăna cu principiile lui Goethe din „Torquato Tasso” care se-ngrădește cu artiștii cei mai de frunte și cu bărbații cei mai luminați, cari să-i fie într'ajutor cu sfatul și cu fapta.

Coloanele „Telegr. rom.” ne mai povestesc despre lupta cruntă purtată cu „gubernul” austriac, cu ministrul Thun, care căuta să-i zădărnicească osteneala lui cu privire la ridicarea unei școli reale naționale. Și cine nu cunoaște râvna și zelul lui dezvoltat pentru ridicarea școlilor medii din Brașov? Cine nu cunoaște osteneala lui pentru zidirea gimnaziului în creerii munților apuseni, pentru ridicarea gimnaziului din Brad?

Intuiția lui practică îi șoptește că Românii au lipsă și de o școală comercială, care să pregătească bărbați speciali în vederea ridicării bunăstării economice a neamului. Și școala și ia ființă, drept rezultat al nizuințelor sale pline de osârdie.

Cumcă Șaguna a fost pe deplin verzat în ale pedagogiei contemporane ne-o probează cu vârf și îndesat cărticica „Instrucțiune pentru

învățătorii din școlile normale și capitale confessionale din Metropolia Românilor de religiunea gr. răsăriteană în Ungaria și Transilvania” din 1862. Aicea espune Șaguna pe scurt toate principiile generale și speciale ale didacticei adevărate și sănătoase. Tot aicea să face și prospectul obiectelor de învățământ în clasele școlilor populare precum și împărțirea orelor.

Espunerea limpede a principiilor precum și cunoașterea lor ne dovedește că Șaguna s'a ocupat intențiv și cu lucrări științifice de pedagogie. Despre adevărul acesta ne vorbesc și număroasele lui circulare, menite să îndemne pe toți supușii „la îndeplinirea datorințelor îndreptate spre progresul școlilor române”, ba unele din ele cuprind numai și numai învățăminte chemate să deschidă pe sama învățătorilor cărări nouă de progres, să le dea îndrumările necesare, pe care nici unul dintre bărbații noștri de școală de pe acel timp nu le putea da.

Șaguna în desele sale umblări prin Viena conveni cu diferiți bărbați de școală, cu cari se adâncea în discuții pedagogice; și riscăm presupunerea, că în urma acestor convorbiri se deșteptă în el interesul față de adunările învățătoarești ce le țineau dascălii din Austria, și care urmăreau scopul: desăvârșirea prin discuții prietenești în cele didactice și pedagogice.

Resedința lui episcopescă era locul de întrunire a fruntașilor dintre învățători. Șaguna le da povețe părintești, ca să nu-și uite de suflet ci să-l îmbogățească mereu în toate zilele cu cunoștințe nouă, căci la din contră sufletul ca și corpul nehrănit slăbește și se dărapănă. Din discuțiile acestea cu dascălii săi ascultători și supuși a răsărit preafericitul gând de a introduce și la noi adunările din vreme în vreme a învățătorilor, adunări care să botezará „conferințe învățătoarești”. Conferințele acestea aveau să umple un mare gol: lipsa unei foi pedagogice, să întregască cunoștințele dascălilor primite pe băncile institutului, și care să servească de bun prilej „de a se sfătui cu toți împreună asupra modului cum s'ar putea înlătura multele piedici și neajunsuri” din învățământ. Deja în anul 1862 trimite un circular, în care avizează pe protopopi despre adunările acestea și îi roagă să îmbrățișeze „aceasta a mea îngrijire pentru înaintarea trebei noastre școlare amăsurat valorii ce o are în sine însăș, ... și că va trimite comisari școlari în eparhie cari vor aduna învățătorii dintr'un protopopiat și va ținea cu dânșii conferințe” (Circulariu Nr. Cons. 45 din anul 1862.) Tot în anul acesta dă la iveală „instrucțiunea pentru învățătorii din școlile normale și capitale de religia ortodoxă răsăriteană de sub inspecțiunea supremă școlară a bisericei ortodoxe răsăritene

* Cei mai de frunte dintre tinerii trimiși sânt: pedagogul vestit Ioan Popescu, Nicolae Cristea, Z. Boiu și Dr. D. Barcianu și alții.

din marile Principat al Ardealului. Lucrarea aceasta o face Șaguna după „modelul adoptat de către toate jurisdicțiunile supreme școlare din lumea cultivată“, o face cu scopul „ca așa învățătorii să poată duce cu spor mai bun chiemarea lor, și să reverse într'o măsură mai mare razele luminării naționale“.

„În vacanțele anului 1863 și-a ținut vorba. Înainte de a trimite comisarii în toate părțile, Șaguna i-a chemat la reședința episcopescă spre a le împărtăși și lor instrucțiunile, de care aveau să țină seamă în conducerea acestor conferințe întocmite după sistemul Bell-Lancaster, numit și metoda instrucțiunii reciproce sau sistem monitorial. Rolul de monitori, dupăcum erau contemplate conferențele învățătoresți, îl aveau comisarii konzistoriali, iar conducerea intelectuală și morală revenia lui Șaguna însuș, ca supremul inspector școlar“. „Tel. Român“, raportând despre începutul conferințelor, face următoarea constatare: „ceea-ce ne lipsește nouă Românilor mai mult decât pâinea de toate zilele, este școala și iarăș școala. D-nii comisari vor da, sântem siguri, relațiuni credincioase despre aflarea școalelor, vor descoperi binele, ce-l vor întâmpina, dar nu vor rețacea nici relele cele multe și mari ce împedică progresul școlii; căci fără cunoștința răului nu este vindecare“ (Lupaș, l. c. 34). Și raporturile cu relațiunile credincioase despre starea școlilor nici n-au întârziat. O mulțime de rapoarte cu multe amănunte să află astăzi prăfuite în arhiva konzistoriului metropolitan. Unele din ele cuprind tractate foarte însuflețite despre rostul cel cuminte al conferințelor. Petrașcu și actualul profesor de cântare bisericească din Sibiu D. Cunțan vorbesc foarte frumos în coloanele „Tel. Român“ despre binefacerile acestei instituțiuni.

Înceind șirul faptelor espuse putem conchide cumcă grija pururea continuă a lui Șaguna se scutura ca o rază de lumină în jurul școlii române și a dascălului român. L'au deplâns urmașii, dar mai ales învățătorii cari în el au perdut pe cel mai bun părinte. În el să plătesc toate gloriile noamului din care ne tragem ființa. A urmat apoi o vreme de jale și restriște pentru școale și pentru învățători, o vreme în care să auziau glasuri de durere după cel perdut, în care ochii osteniți își împânzeau privirile după un nou Șaguna, care să le fie din nou părinte. Și iată că vremea ne aduce pe tronul arhieresc încunjurat de aureola gloriei și învăluit de amintirile lui Șaguna, pe un bărbat, care caută cu ochiul treaz la faptele mărețe săvârșite de mintea lui Șaguna caută și se însuflețește în sfânta curățenie a simțului de jertfă și el spre fapte mărețe. O rază din duhul cel

mare și larg a lui Șaguna s'a strecurat în sufletul octogenarului bărbat, care este Înalt Prea S. Sa Metr. Ioan Mețianu, o rază care-l îndeamnă să calce în urmele lui, care-l îndeamnă să se ostenească și acum la adânci bătrânețe a lucra cu râvnă la întărirea școlilor prin jertfele cele mari care le aduce și prin multele circulare care îndeamnă poporul și învățătorimea la îndeplinirea datorințelor îndreptate spre propășirea și bună starea noastră românească. — Fapta cea mai proaspătă și mai măreață a Înalt P. S. este înființarea fondului cultural împreună cu circulariul în care roagă credincioșii a-l sprijini și la care trebuie să ne simțim cu toții îndemnați a contribui cu obolul nostru, pentru sprijinirea educației românești.

Dr. N. Regman

Predică

in Dumineca vameșului și a fariseului

Dacă privim omenirea vedem că mulți muritori — bazându-se pe unele preferințe trecătoare și înșălătoare lumești — se îngâmfează în așa mod, încât se cred a fi semizei.

Oh omule! omule muritor, dar de ce te îngâmfezi?

Înzadar te înalți! Oare nu vezi tu cu ochii tăi că nu sânt departe mormânturile părinților, moșilor și strămoșilor tăi; mergi la mormânturi și vezi: Că oase goale e omul și mâncare vermilor... și caută de te convinge că ce este bogăția, frumseța, țaria... toate sânt deșărtăciune.

Deci dacă privești la morminte, trebuie să-ți dee în gând aceea, că părinții tăi, o omule, muritori fiind, n'au putut naște altceva decât iarăș numai muritor.

Cugetând astfel, omule, te vei umili și cu umilință vei mărturisi că pământ și cenușă ești înaintea lui Dumnezeu. Atunci vei esclama: De ne-am socoti pre noi, nu ne-am judeca.... Și oare cu ce te poți mândri? Ce ai tu omule ce n'ai primit dela Dumnezeu, dară de ai primit, pentru ce te mândrești? zice apostolul Pavel.

Prin urmare să iai în samă cuvintele Scripturii: „Celuice i-să pare că stă, caute să nu cadă... Pentru că tot celce se înalță pe sine să va umili, iar celce se umilește, acela să va înalță, a zis Cristos mânt. nostru! Aceste cuvinte de aur formează materia cuvântării mele de azi. Anume Isus Cristos voind să descrie urâciunea îngâmfării, ne pune înaintea ochilor pre fariseul sumeț, a cărui rugăciune n'a fost primită la Dumnezeu și prin aceasta ne îndeamnă să fugim de atare păcat de oparte, iar de altă parte ne arată pre vameșul umilit, ca și noi să-i urmăm dacă dorim ca Dumnezeu să ne dee ertare de păcate!

Fariseul merge la biserică, să se roage. Bine. Dară cum se roagă el? Iată cum: El mulțamește lui

Dumnezeu, că nu e așa de păcătos ca și ceilalți oameni; după aceea începe să se laude, că postește, plătește darea și în fine zice că nu e așa de păcătos ca și vameșul, carele încă se afla în templu rugându-se.

Vedeți! Prin această purtare fariseul mai mult păcătuiește, pentrucă chiar rugându-se disprețuește pre aproapele său!

În acel moment sfânt când omul stă în biserică și se roagă lui Dumnezeu spre a-ș deschide inima înaintea atotștiutorului Dumnezeu, carele pătrunde și cunoaște inimile oamenilor, zic, în acel moment când și cel mai evlavios om și cel mai drept se cutremură și stă cu frică, într-un atare moment maestos îndrăznește fariseul a se lauda pre sine cu îngâmfare de dreptatea lui ca cum de aceasta n'are loc nici o îndoială.

Și oare cu ce se laudă fariseul? Cu aceea că el ține legea, că postește! Dară asta încă nu-l face pre om drept înaintea lui Dumnezeu, pentrucă de multeori sub dreptatea părută a legii sânt ascunse multe păcate ale inimii, pre care dacă și altul nu le vede, dară le vede și le cunoaște Dumnezeu. Pentru aceea, vedeți! cunoscând Dumnezeu fătăria, purtarea nedeamnă a fariseului îngâmfat nici nu i-a primit rugăciunea!

Mai departe se laudă fariseul cu aceea, că nu e așa de păcătos ca ceilalți oameni.

Aci încă să vede nebunia fariseului. Căci a fi între cei înțelepți cel mai înțelept, între cei drepți cel mai drept: este vrednic de laudă, dară fariseul cu cine se asemănă? Cu păcătoșii! Asta, vedeți, este tocmai însușirea oamenilor păcătoși, că ei află mângăere când pot afla alți păcătoși, între cari se cred ei a fi mai buni! Dară și mai mult! Atari oameni caută să afle greșeli la oamenii cei buni și dacă au putut afla ceva, atunci se bucură și se mângăe că au aflat oameni de sama lor, păcătoși.

Bine! Dară asta să fie oare măsura adevărată cu care să judecăm noi pre oameni, că adecă să căutăm să aflăm greșeli în aproapele nostru? Nu! departe fie de noi așa ceva. În sfârșit se laudă fariseul, că nu e așa de păcătos ca vameșul.

Ce purtare nevrednică!

Fariseul nu vrea să recunoască adevărul cunoscut din vechime, că lucrul cel mai greu este a se cunoaște pre sine însuș, pentrucă starea sufletească a omului e misterioasă. Cugetele, simțemintele, aplecările și dorințele omului să schimbă des și în modul ăsta omul nu e în stare să cunoască pe deplin nici starea sa morală, și de aci să întâmplă că omul ușor se înșală în sine însuș. El își cunoaște numai unele din greșelile sale, precând în aproapele vede mai multe decât ce le are acela în faptă. Mântuitorul zice că omul vede paiul în ochiul altuia, iară bârna din ochiul său nu o vede. La aceasta mai vine, că având el și unele însușiri bune, iubirea de sine îl orbește într-un grad atât de mare încât se crede că e mai cuminte și mai bun decât ceilalți toți și astfel disprețuește pre proa-

pele său, carele poate de o mie de ori e mai bun decât el. Iată icoana, fariseului! Să ne ferim de exemplul lui, carele înaintea ochilor ni să arată drept, iară inima lui e neagră și plină de păcate. Pentru aceea cu tot dreptul a zis Cristos cătră farisei și cărturari: „Vai vouă, că voi vă asemănați mormintelor vărute, care pre din afară să arată frumoase, iar înlăuntru sânt pline de putrejune“.

Deodată cu fariseul s'a suit în templu și vameșul să se roage. El este umilit. Știind el că templul este loc sfânt unde tronează Dumnezeu cel nevăzut, nici nu cutează să se apropie de maestatea lui Dumnezeu, ci a stat departe. Apoi aducându-ș aminte că cu faptele sale a vătămat pre Dumnezeu, gândește că chiar o privire a lui ar vătăma pre acesta; pentru aceea: „nu cutează nici să-ș rădăce ochii la cer“. Și fiindcă inima lui era locul în carele să ascundeau multe păcate, inima aceea voește să o pedepsască că își bate peptul.

Inima care simte mare durere nu e în stare să grăească multe, ci spune puține cuvinte, dar pătrunzătoare, cum face și vameșul când zice: „Doamne, fii mie milostiv păcătosului“. Aceste cuvinte puține cuprind tot ce era de trebuință pentru ertarea păcatelor lui! Puține cuvinte, dară izvorâte din o inimă plină de pocăință și umilință.

Iată icoana vameșului ca exemplu vrednic de urmat în rugăciune.

Rugați-vă deoi cu inimă curată, căci după zisa unui sft. părinte, cine știe bine a se ruga, știe bine a veți.

O astfel de rugăciune este o gustare din plăcerile cerești. Această dulceață au avut fericirea de a gusta strămoșii noștri în rai, iar noi, deși am pierdut raiul, n'am pierdut însă pre Dumnezeu, pre carele îl aflăm în tot locul, dar mai ales în biserică, numai să-l căutăm.

Deci, muritorule, când zilele tale să apropie de apunere și inima ta o cuprinde frica nopții și a morții, oh! atunci rădicați fruntea în sus de caută și vezi că noaptea își are stelele ei luminoase, ele sânt stelele dulci, care străbat cu razele lor viața ta. Și când lumina lor ți-să pare că devine mai palidă, acesta e semnul, că să apropie răsăritul soarelui mândru, carele luminează raiul dincolo de mormânt spre o viață vecinică fericită pentru toți aceia cari aici pe pământ se roagă cu inimă curată cătră Dumnezeu! Amin!

Ioan Murgu
paroh

Partea literară a câtorva calendare românești pe anul 1909

Calendarele noastre contribuiesc și ele la răspândirea culturii prin sfaturile și luminarea înțeleaptă ce cuprind și la răspândirea, popularizarea literaturii timpului în care să tipăresc. În vremuri de demult a fost așa și așa este și acum. Partea literară a calendarelor noastre să compune, mai la toate, în mare

parte, din literatura contemporană, din care să poată alege cu minte, dacă alcătuitoarii singuritei calendare sânt mult sau mai puțin înșiși scriitori, ori harnici și pricepători cetitori ai scrisului românesc, cari apoi, cu ușurință și îndemănare vor alege din tot ce s'a scris mai bun din clasicii și mai ales din scriitorii moderni mai buni ce-i avem, având totdeauna în vedere calitatea cetitorilor pentru cari să alcătuește calendarul respectiv. Cu considerația că, *Calendarul Minervei* din București să tipărește pentru pătura mai cultă și mai cetitoare a neamului românesc, el ne apare ca cel mai bun călindar care s'a tipărit cândva la Români. De vre-o 6—7 ani încoace el să tipărește într-o formă splendidă pentru o mulțime mare de cetitori de cătră inst. de editură din București cu același nume, având, totdeauna, bucăți literare strălucite din peana celor mai buni scriitori pe cari îi avem, apoi foarte frumoase ilustrații după pânzele pictorilor români, precum și vederi din fermecătoare locuri românești. Și pentru acest an, inst. Minerva din București, își trimite calendarul său în lumea largă românească compus nu să poată mai cu pricepere, cu parte literară de Vlahuță, Coșbuc, Caragiale, Slavici, Sandu, Goga, Sadoveanu, Adam, Iosif, Theodorean și alți scriitori români însemnați. Nașterea acestui calendar au dat-o, precum vedem, în mare parte, scriitorii grupați în jurul revistei — odinioara poate cea mai bună — Sămănătorul, ce apare săptămânal tot în editura Minervei. El este așadar prin eselență călindar artistic — literar.

Un alt grup literar tânăr din Craiova ne-a dat și el anul trecut, *Calendarul rev. Ramuri* cu bucăți literare destul de bune, iar dl. prof. Iorga ne-a dat *Calendarul Ligei*, foarte bun, iar în acest an ca suplinire a aceluia, așa să vede, căci acela n'a mai apărut și în ăst an, *Calendarul Neamului Românesc* tipărit în Valenii de Munte, cu foarte frumoase note de escurzie *Spre Ceahlău* de poetul Hasnaș, *versuri* de regretata poetă tânără Maria Mavrodin, Revent, Hasnaș, Iorgulescu, St. Braborescu, Olmaz ș. a., apoi *cugețări* de Iorga și Cuza, *povești și fabule* de Neculau și Mihalache, *descrierea mănăstirii Vorona* așa de viu și mișcător cum numai istoricul și zăgrăvitorul trecutului neamului nost-u prof. Iorga știe s'o facă și, în sfârșit, *Cronica* anului cu observări totdeauna interesante tot de dl. prof. Iorga.

Calendare literare mai puțin alese, dar interesante și folositoare și ele sânt: *Calendarul Bibliotecii pentru toți* și cel al *Bibliotecii enciclopedice* pe acest an. Frații bucovineni au un singur *Calendar al poporului Bucovinean* pe care ani de-ărândul îl întocmește secret. *Eng. Neșciuc* cu destulă înțelegere pentru trebuințele minții și inimii neamului său. Cu culegeri de literatură populară, povești, versuri originale, câteodată foarte bune, calendarul dlui Neșciuc e cetit și iubit în Bucovina.

Și acum să facem o scurtă privire și asupra literaturii calendarelor dela noi, dincoaci de munți, pentru acest an, dar numai despre cele ce ne-au sosit la redacție. Hotărât că locul dintâi îl ocupă între ele *Calendarul Românului* tipărit în Caransebeș. Cu bucăți literare de proză și versuri — bine alese — de *M. Sadoveanu* (Mănăstirea Râșca), *I. Adam* (Coconul Grigoraș), *Chirițescu* (Somnul), *Ecatarina Pitiș* (La Lună, La coliba din pădure), *Marienescu* (Arcașul), *A. Stavri* (Pe înoptate), *P. Dulfu* (Iarnă...), *A. A. Nanu* (Triolete), *Elena Farago* (Din drum) și sublimul poet *G. Tuloveanu* (Pace), *Calendarul Românului mai are donă bucăți literare inedite de o înduioșătoare frum-*

sefe de inimosul și luminatul scriitor popular învățătorul G. Cătană din Valeadeni, una e *Soartea lui Grivei* în proză, iar alta e o admirabilă variantă nouă a *baladei populare* din Banat *Iovan Iorgovan*. Dl. Cătană ni-e cunoscut de mult ca un cuminte și harnic culegător de literatură populară; ne aducem și acum cu plăcere aminte de frumoasa variantă a *Miorișei*, ce a tipărit-o mai anii trecuți în coloanele *Luceafărului* și, o muncă chibzuită și stăruitoare și pe mai departe pe acest tărâm curat și frumos, îi va asigura Dlui Cătană toată admirația și iubirea ce trebuie s'o avem pentru dascălii noștri aleși. Acest calendar mai are chipul și un articol comemorativ închinat regretatului Episcop Popea, apoi chipul, biografia nou alesului episcop Filaret Musta, al fruntașului bănațan de odinioară Constantin Radulescu și al darnicului țaran din Ferendia, Marcu Vesa cu soția. Cu o literatură locală mai puțin bună ni să prezintă *Calendarul* dela Arad. Mai prețioase sânt articolele moralizatoare *Beția* și *Să apărăm biserica*, apoi versurile populare culese de inv. V. Sata din Bihor și reproducerea din *Albina a Joilor rele* de *G. Coșbuc*.

Drăgălaș și foarte bine întocmit este *Amicul Poporului* lui *I. Popovici*, tipărit în Sibiu la Kraft. Începe cu biografia, activitatea și moartea arhierului Popea, apoi are un fragment din *Istoria bis. române* de *N. Iorga*, poezii de *Goga*, *I. Borcia* și *M. Cuntănu*, un articol instructiv *Din legile vieții* „a căror bază o formează munca, păstrarea, unirea și buna-înțelegere” de avocatul din Bistrița *Gavrilă Tripon*, comemorarea la o 100 de ani dela nașterea marilor bărbați români *Simeon Bărnuțiu* și Mitropolitul *Andrei Șaguna* împreună cu chipurile lor, comemorarea lui *C. Porumbescu* și despre jubileul *Gazetei Transilvaniei* cu chipurile fondatorilor *G. Barițiu*, *Iacob Mureșan* și a actualului director *Aurel Mureșan* și *Cronica* anului cu portretele celor trei noi academicieni *Andrei Bârsan*, *Duiliu Zamfirescu* și *N. Gane*.

În urmă mai amintim și calendarul umoristic *Posnașul* din Sibiu redactat de *Ermil Borcia*, a cărui parte hazlie este veselă, plină de spirit și petrecătoare.

Pentru anul viitor ce bine ar face scriitorii de talent grupați în jurul *Luceafărului*, să editeze și ei *Calendar al Luceafărului*, care în toată privința și ca execuție tehnică, și ca materie literară, ar putea stă alături de *Calendarul Minervei*. Și nu ar fi nici o riscare din partea redacției, căci cetitorii, abonații *Luceafărului*, fiecare și iar cumpăra cu drag având încrederea și siguranța desăvârșită că, cărmuitorii rev. *Luceafărului* vor ști serie și un *Calendar* cu literatură tot așa de escolentă ca și cea din revista pe care o conduc cu atâta iscusință.

Și gândul nostru merge mai departe și să oprește și la tinerii cari conduc cu atâta inimă caldă și cu curaj *Revista Teologică*. Având azi o limbă literară din cele mai curate și bogate, ei ar putea să ne dea într'un *Calendar al Revistei Teologice* frumoase traduceri din operele și învățăturile sfinților Părinți, într-o limbă literară de toată frumseța, care ar contribui mult la regenerarea și ridicarea moravurilor vieții noastre românești. Ba în calendarul unui an s'ar putea tipări cu litere mărunte și întreg Testamentul nou, ori măcar numai sfințele Evanghelii și, iată munca uriașă și rodnică întru lățirea cuvântului, literaturii dumnezeiești, unica mângâitoare și dătătoare de lumină pentru sufletul omenesc.

Știri

Protopresbiter al tractului Bistrița a fost numit de Consistorul arhiepiscopal *Grigorie Pletosu*, profesor gimnazial în Năsăud. Felicitări!

Mulțămită publică. Din incidentul trecerii la cele vecinice a fericitului nostru soț, părinte și bunic *Simeon Popa*, neputând mulțămii în particular condolitorilor și celor cari au petrecut la locul odihnei vecinice pe scumpul nostru defunct, venim pe această cale a ne exprima profunda noastră mulțămită P. T. domni și doamne cari au binevoit a ne condola în jalea și durerea noastră nemărginită. Îndeosebi ne simțim deobligați a mulțămii M. On. Domn Administrator presbiteral al tractului Petru Erimia, care necruțând timp și ostensală la sărbătoarea arătării Domnului, însuș a pontificat ceremonia funebreale rostind și cuvântul panegiric plin de învățături morale către publicul asistent și cu date biografice din viața sbuciumată a repositatului, ca preot după rânduiala lui Melhisedec, intonând modestele lui merite preotești — ne-a împărtășit de nespusă mângâiere! Primească mulțămita noastră p. t. inteligentă și credinciosul popor din loc în frunte cu corul bisericesc și conducătorul său învățătorul Ioan Cotărlă pentru tributul din urmă dat păstorului lor sufletesc petrecându-l la mormânt, iar nouă ne-au alinat nemărginita durere după scumpul nostru decedat. Fizeș la 6/19 Ianuarie 1909. *Jalnicia familiei.*

Mulțămită publică. Pătruși de adevărul cuvintelor s. Scripturi: „Căutați mai întâi ale lui Dumnezeu” și apoi ale oamenilor, vrednicul nostru parohian *Vasa Popovici* și soția sa *Persida* născ. Murariu au binevoit să dăruiască s. noastre biserici — întru amintirea iubivilor părinți răposați Ghiga și Nasta Murariu — un policandru în preț de 140 cor. și un măsai pe analog în preț de 20 cor.; iar în însoțire cu fruntașul *Teodor Nedelcu* un esemplar „Cantorul bis.” de Bujigan în preț de 14 coroane. Primească acești marimimoși donatori și pe această cale mulțămitele noastre cele mai sincere. Bunul Dumnezeu să le răsplătească din belșug fapta lor atât de frumoasă, izvorâtă din dragostea față de s. noastră biserică. În numele comunei bis. din Lighed Nicolae, Chișomban, preot ort.

Rectificare. În Nrul 2 al Foaii diecezane la „Mulțămită publică” s'a strecurat următoarele greșeli, pe care pe această cale le corigem: Magn. Sa Dl Octavian Bordan a suprasolvit 7 K. și Dl Carol Susich notar publ. reg. 9 K.

Neorolog. *Andronic Magheriu*, paroh rom. gr. or. în Ohabaforgaci și membru în scaunul protopopesic al Belințului, a repositat în 9/22 l. c. în vârsta de 80 ani și al 35. de preoție. În veci pomenirea lui!

Motivul unei rugăciuni. * Plutarh istorisește despre tiranul Siciliei Dionisie, că acesta intrând în templul lui Iupiter în Siracuză a aflat o femeie rugându-se pentru el. Dionisie o întreabă, că de ce să roagă pentru el. Femeia îi răspunde: „Apoi iată de ce! Păp acum în viața mea s'au prărandit 3 tirani. Când a ocupat cel dintâi tronul Siciliei, am avut 4 vaci. El mi-a luat una. Eu m-am rugat lui Iupiter, să'l omoară și Iupiter a ascultat rugăciunea mea și el a murit. Atunci a venit altul și acesta mi-a luat a doua vacă. Eu răzbunătoare fiind, am alergat aici și m-am rugat să moară și acesta, și a și murit. Atunci ai venit tu Domnule. Tu mi-ai luat a 3. vacă. Prin pagubă m-am cumintit. Dacă mori tu, următorul tău îmi ia și vaca din urmă. Drept aceasta mă rog lui Iupiter, ca să te țină mulți, mulți ani în viață”.

Vorba dulce mult aduce. * Contele Albrecht de Brandenburg ocupase Mainzul în 9 Aug. 1552 și se purta foarte crudel față de biserică, mănăstiri, preoți și călugări. Orbit de izbânzile sale ajunse și la mănăstirea călugărilor terțiere la Weisenau. Aci, cu gând foarte rău, întreabă pe prioară: „Ce ziceți voi despre conte?” Ea îi răspunde: „Noi nu îl cunoaștem, dar ne rugăm lui Dumnezeu pentru el, ca să-i dea de ce are lipsă pentru mântuirea sufletului lui.” „Asta te-a învățat dracu sau Dumnezeu ți-a pus vorbele acestea în gură, zice el miuit. Pentru aceasta să nu să facă nici o durere. Mănăstirea vi să dăruiește. Acum închideți ușile și să vă fie de bine!” După aceasta face cu croșă pe ușă din afară o spânzurătoare ca

semn, că cu acesa să vor pedepsi ceice vor face vre-o pagubă aci, și a mere mai departe. Astfel a rămas mănăstirea nevătămată în războiul acela.

Contra luxului și model. * Henric IV al Franței a dat mai multe ordinațiuni foarte aspre contra luxului: dar văzând că de fel nu poate schimba plăcerea păgubitoare, s'a văzut silit a da un edict nou, care suna: Opreliștea în privința îmbrăcămintelor să refere numai la damele și domni cinstiți, nu și la pungași și femeile depravate. Aceșora le este permis și pot ca și mai nainte a duce prădarea nerațională în haine fără a fi pedepsiți. Aceasta a folosit. Dintre bărbații de seamă nu s'a mai prezentat nimeni la curte în haine scumpe, pentru că nu voia nimeni să se numere în clasa pungașilor și a femeilor depravate. Tot așa pe timpul principelui Christoph de Württemberg începuseră bărbații a purta păntăfoni până jos din sama afară largi, care pe lângă înfășoșarea ridiculă mai făceau pradă în materie fără nici un rost. Preoții au început să combată această modă și de pe amvon, dar cu puțin rezultat. Mai mult efect a avut ordinațiunea principelui. Acesta adecă a prescris astfel de pantaloni ca uniformă specială a gelatului. De atunci nimeni nu i-a mai purtat. Când începuseră a să purta crinolinel, împărăteasa de Marocco, prezentându-se soția plenipotențiatului francez la ea în crinolin, fără să se jeneză cât de puțin, a apipiat-o de toate laturile și a întrebat-o mirându-se: Ești aici toată dta? Și de atunci nu se mai prezenta în crinolin.

Cronica literară și culturală

Pentru prețul minimal de 75 bani apar și în volum *poeziile* regretatei tinere studente din Iași, *Maria Mavrodin*, în tipografia Neamului Românesc din Vălenii de Munte. Moartă acum doi ani, Maria Mavrodin, ne-a lăsat versuri de o sfâșietoare înmăsoare înduioșătoare, ca b. o. versurile în care, atât de mult, strigă dorul de viață:

Tu, drag al cerului senin
Și trist al ploilor suspin
Și blândă batere de vânt,
Să mai trăiesc, — puneți cuvânt.

Furtuni și patimi mai veniți,
Și mult și mult mă chinuiți;
Aprindeți voi țărâna rece:
Al morții prag să nu-l pot trece!

Strânse'n volum, unele versuri ale poetei M. Mavrodin au toată puterea de a înduioșa sincer sufletul cetitorului. Volumul are o prefață aprecietoare a dlui prof. N. Iorga.

La Sibiu duminica trecută o conferință a d-soarei *Dr. Eleanora Leményi* despre *Faust*.

În *Unirea* n. 1—2 din Blaj, rânduri bune și adevărate despre activitatea rev. literare din a. 1908 de P. Suci. Până acum s'a vorbit despre Luceafărul și Sămănătorul.

Nr. 9—10 din *Sărbătoarea* lui Artur Gorovei are descântece, o povestire *Pe cercatele, cântece populare* și *Leacuri și descântece adăogate pe un calendar vechiu din 1785* tipărite de învățătorul Kirileanu.

* Trimise de părintele N. Jurca din Cireș.

A apărut *Neamul Românesc Literar*, cu articole și poezii de N. Iorga, Giulescu, Rotică, Oreste, Frollo, Soricu, Gramadă ș. a. Sânt vrednice de o osebită amintire paginile scriitorului *I. Grămadă* (tânăr student încă), *Cum era pe vremuri la noi în Bucovina* și poezia *Fata lui Iair* a lui I. U. Soricu care cucește prin forma sigură, puternică și de-o frumoasă seninătate.

Vioae și potrivită e povestea originală *Lupul* de nuvelistul nostru *I. Agârbicean* pentru numărul de Crăciun al Unirii din Blaj. O altă nuvelă origin. *Ioan Boju*, tot a lui Agârbicean începe în Foia nrului 2 al aceluiaș ziar.

Sămăntorul apare de-acum înainte numai sub direcțiunea lui A. C. Popovici, având de colaboratori nume vechi și nume noue, necunoscute până acum în mișcarea literară modernă.

Revista culturală, ori mai bine zis, literară cu începători tineri, *Răvașul* din Cluj, (nr. 24—25) are proză și versuri frumoase de *A. Ciura*, *Dafin* și *Aron Cotruș*. *Stefan Pop* își continuă monografia istorică *Români la conciliul din Florența*, iar un însuflețit *preot ortodox din Bucovina* (nu este cumva părintele Morariu din Pătrăuț?) trimite *Scrisoare din Bucovina*, vorbind despre jubileul Împăratului, despre întărirea tot mai mult a Rutenilor în dauna neamului rom. de acolo, despre însămnătatea și roadele împăcării Românilor din Bucovina, jubileul Școlii Române ș. a.

Toți cei ce au cunoscut pe *Ciprian Porumbescu* sunt rugați a trimite (până la 15 Martie 1909) amintiri sau orice alte informații privitoare la compozitorul nostru, dlui *Victor Morariu*, profesor la gimnaziul din Suceava (Bucovina), care a luat asupra sa sarcina de a scrie biografia amănunțită a lui Ciprian Porumbescu (Luceafărul p. 47 1909). Dintre toți Bucovinenii, cari s'au anunțat la acest frumos și laudabil lucru, este, de sigur, dl Victor Morariu cel mai chemat atât pentru preciziunea și forma frumoasă în tot ceea ce tipărește acest talentat și escelent tânăr, cât și pentru rara cultură muzicală (violină și pian) pe care o poșede. Noi am dori nu numai o amănunțită biografie a scumpului Ciprian, ci și o amănunțită analiză critică a operei marelui maestru, pe care cu ușurință și multă plăcere ne va face-o admirabilul tâlcuitor a duioșiei zbuciumate (Balada) din muzica lui Porumbescu.

Tipografia diecezană din Arad își deschide și ea cu începutul acestui an o *librărie* proprie sub firma *Librăria diecezană* (str. Deák 33).

Broșurile de popularizare. Pentru răspândirea în cercuri cât mai largi a scrisului românesc, institutele mari de editură din Regat înfițează care de care Biblioteci de popularizare, tipărind scrieri ori-

ginale și traduceri din scriitorii de seamă ai literaturii universale. Pe lângă cunoscuta *Biblioteca pentru toți* a lui Alcalay care să urcă la 400 de numere, anul trecut s'a mai înfițat *Biblioteca Minervei*, *Biblioteca românească* a lui Socec și *Biblioteca naționalistă*, de *poeti*, de *teatru*, și de *folklore* a Neamului Românesc din Vălenii de Munte. La noi să tipăresc bibliotecile *Asociațiunii* și a *Societății pentru fond de teatru românesc*. Sprijiniți-le, iubiți cetitori, din răspuțeri, căci pentru binele și lumina noastră să scriu. v.

A apărut Nr. 401 din „*Biblioteca pentru toți*“ cuprinzând: *Schițe vesele*, nuvela de George Ranetti, un volum de 100 pigini, prețul 30 bani. De vânzare la mai toate librăriile din țară. Catalogul complet al acestei „*Biblioteci pentru toți*“ a se cere gratis la *Librăria Alcalay, București*.

Concurs

Pre baza ordinațiunei Ven. Conzistoriu diecezan din 1 Septembrie a. c. Nr. 5045 Șc. să escrie concurs la școala confesională gr. or. rom. din **Petroman**, cottul Timiș, protopresbiteratul Ciacova, la postul de *învățător* devinit vacant prin moartea *învățătorului* Petru Ferent, cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sânt:

1. Salar învățătoresc 1000 cor.
 2. Pentru scripturistică 10 cor.
 3. Cortel în natură cu grădină pentru legumi.
 4. Stola dela înmormântări, unde va fi poftit, 1 cor.
- Alesul învățător pre lângă instrucțiunea școlară prescrisă prin lege are a purta cantoratul în și afară de biserică, a instrua tinerimea școlară în cântările bis. și a forma cu ei cor vocal.

Pentru servicii învățătoresci prestate în alte comune, naște de ocuparea acestui post, comuna bis. nu acordă nici un emolument.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și subșterné suplicele de concurs adresate comitetului paroh. Prea On. Oficiu protopresbiteral în Ciacova și a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântarea bisericească.

Petroman în 5 Octobrie 1908.

1—3 [4]

Treica Trusanda

Nicolae Stoian

președinte

notar

În conșelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru ocuparea postului de *învățător* la școala confesională gr. or. din **Maciova**, protopresbiteratul Caransebeșului, să escrie concurs cu termin de 30 de zile.

Emolumentele:

- Salar în număr 840 cor.
Venitul dela 4 jugere pământ și 16 metri lemne 160 cor.
Cortel în edificiul școlii cu supraedificate economice.
Pentru scripturistică și conferințe 30 cor.
Dela înmormântări câte 1 cor.

Reflecții sânt poșibile a se prezenta în biserică parohială și a-și înainta petițiile de concurs P. On. Oficiu protopresbiteral în Caransebeș.

Pentru servicii prestate în alte comune nu să dă remunerație. Dintre recurenți vor fi preferiți aceia cari vor dovedi distincție în *formarea* și conducerea corului.

1—3 [3]

Comitetul parohial

În conșelegere cu protopresbiterul tractual.

Comitetul parohial din comuna **Zgribesci**, escrie din nou concurs pentru ocuparea postului *profesesc* pentru parohia de clasa a II-a Zgribesci, cu terminul de recurgere de 30 zile dela prima publicare în „*Foia Diecezană*“.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt următoarele:

1. O sesiune parohială constatătoare de 49 jugere și 32□ st. după foaia catastrala.
2. Un intravilan de un jugăr.
3. Stola uzuată.
4. Birul parohial.

Doritorii de a ocupa acest post sânt avizați ca recursele lor provăzute cu toate documentele prescrise și adresate comitetului pa-

rohiat din loc să le subștearnă Prea On. Oficiu protopresbiteral gr. or. rom. din Lugoj în termiul de sus având dâșii cu prealabilă încunoștințare a Prea On. D. protopresbiter tractual a se infățiașă în vre-o Duminică sau sărbătoare în sfa biserică locală.

În lipsa celor cvalificați pentru parohii de clasa II, să admit recurenți și cu cvalificațiune de clasa III.

Din ședința comitetului parohial gr. ort. rom. din Zgribești ținută la 2-lea Noemvrie 1908 st. v. 3—3 [1]

Petru Panga
președintele com.

Andrei Rachitovan
not. com.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Pentru ocuparea postului de *învățător* la școala confesională ort. rom. din comuna **Hezereș**, care devenind vacant, conform decizului comitetului parohial din ședința sa din 18 Decemvrie 1908 să escrie concurs.

Venitele împreunate cu acest post sunt următoarele :

1. Salar în bani 600 cor.
2. pentru lemne 96 cor.
3. scripturistica 10 cor.
4. pentru coferințele învățătorești și adunarea generală 28 cor.
5. 2½ juger pământ afară și ½ juger grădină.

Doritorii de a ocupa acest post să se infățieze în vre-o Duminică sau sărbătoare spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântare.

Hezeriș în 2 Ianuarie 1909. 3—3 [2]

Traian I. Gaspăr
preș. com. par.

Dimitrie Avram m. p.
not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

„Familia Română“

revistă ilustrată

apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv,
(Sfaturi, Curierul Modei, Găcituri.)

Abonații noi pot primi toate numerele dela început.

Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Budapesta
16—52 [4] Adresa : V. Strada Csáky 23.

R. G R A U și fiul, păpucar Karánsebes („LA CIZMA ROȘIE“)

Telephon 47. — In casa institutului pedagogic-teologic diecezan. — Telephon 47.

Depozitul cel mai mare în ghete fine de dame,
domni și băcți.

Unicul depozit al renumitelor fabricate a toată lumea

„Kobrak“ și „Danubia“

și ghete veritabil americane.

Gătirea ghetelor fine și moderne după măsură.

Reparaturi prompt și ieftin.

28—52 [3]